I Language Sanskrit / प्रथमभाषा संस्कृतम्

प्रश्नपत्रिकायाः विन्यासः नीलनक्षा च

गरिष्ठाङ्काः : 100   समयः : 3 घण्टाः

1. उद्दिष्टानुगुणं प्रामुख्यम्

उद्दिष्टानि	प्रतिशतम्	प्रदत्ताङ्काः
स्मरणम्	25	25
धारणम्	37	37
अभिव्यक्तिः	34	34
प्रशंसा	04	04
आहत्य	100	100

2. विषयानुगुणं प्रामुख्यम्

विषयः/उपघटकः	प्रतिशतम्	प्रदत्ताङ्काः
गद्यम्	30	30
पद्यम्	30	30
पूरकपाठाः	07	07
व्याकरणम्	33	33
आहत्य	100	100

3. प्रश्नानुगुणं प्रामुख्यम्

प्रश्न प्रकाराः	प्रतिशतम्	प्रदत्ताङ्काः	प्रश्नानां संख्या	अपेक्षितः समयः
वस्तुनिष्ठः	14	14	14	20
अतिलघूत्तरम्	11	11	11	25
लघूत्तरम्	18	18	09	30
दीर्घम् उत्तरम् (1)	27	27	09	30
दीर्घम् उत्तरम् (2)	20	20	05	25
दीर्घम् उत्तरम् (3)	10	10	02	20
आहत्य	100	100	50	180

4. प्रश्नस्तराः

स्तरः	सुलभः	साधारणः	कठिनः	आहत्य
प्रतिशतम्	30%	50%	20%	100%

प्रथमभाषा संस्कृतम् - दशमकक्ष्या		
सं.	प्रश्नस्वरूपम्	अङ्कयोजना
	भाग - A	
	(गद्यम्, पद्यम् - पूरकपाठाः)	
1.	एकवाक्येन उत्तरं लिखत - (गद्य-पद्यभागेभ्यः)	11 x 1 = 11
2.	चतुर्थपदम्	4 x 1 = 04
3.	लघूत्तरं लिखत	4 x 2 = 08
4.	श्लोकयोः तात्पर्यं लिखत	2 x 2 = 04
5.	कवि-कृतिपरिचयः	2 x 3 = 06
6.	यथानिर्देशम् उत्तरं लिखत	3 x 3 = 09
7.	दशभिः वाक्यैः उत्तरम्	3 x 4 = 12
8.	पद्यं पूरयत	1 x 4 = 04
9.	अपठितगद्यम्	1 x 4 = 04
	भाग - B	
	(व्याकरण विभागः)	
10.	समुचितोत्तरचयनप्रश्नाः	10 x 1 = 10
11.	प्रश्नवाक्यं	1 x 2 = 02
12.	कृदन्तः	1 x 2 = 02
13.	प्रयोगं परिवर्तयत	1 x 2 = 02
14.	अलङ्कारः	1 x 3 = 03
15.	छन्दः	1 x 3 = 03
	भाग - C	
	(रचना विभागः)	
16.	संस्कृतभाषया अनुवादयत	1 x 3 = 03
17.	कर्नाटकभाषया अनुवादयत	1 x 3 = 03
18.	पत्रम्	1 x 5 = 05
19.	प्रबन्धः	1 x 5 = 05
		100

1st Language Sanskrit (16S) Blue Print

प्रथमभाषा संस्कृतम् - (16 S) - नीलनक्षा

Sl. No.	पाठाः Content	स्मरणम् Remembering M.C.	V.S A	S.A.	L.A. (3)	L.A. (4)	L.A. (5)	धारणम् Understanding M.C.	V.S A	S.A.	L.A. (3)	L.A. (4)	L.A. (5)	अभिव्यक्तिः Expression M.C.	V.S A	S.A.	L.A. (3)	L.A. (4)	L.A. (5)	प्रशंसा Appreciation M.C.	V.S A	S.A.	L.A. (3)	L.A. (4)	L.A. (5)	आहत्य प्रश्नाः Total Question	अङ्काः Total Marks
	गद्यभागः																										
1.	त्यागधनः		1(1)								3(1)															02	04
2.	भारतीयविज्ञानम्		1(1)							2(2)																03	05
3.	ज्ञानदीपः	1(1)						1(1)		2(1)																03	04
4.	अभयदायिनी	1(1)	1(1)								3(1)															03	05
5.	विवेकोदयः																	4(1)								01	04
6.	समुद्रमथनम्		1(1)							2(1)																02	03
7.	दानशूरः		1(1)								3(1)															02	04
	पद्यभागः																										
8.	उपनिषद्वचनम्	1(2)	1(1)																							03	03
9.	भारतीयभावना	1(1)	1(1)							2(1)																03	04
10.	मारुतेः महिमा		1(1)								3(1)											2(1)				03	06
11.	वचनामृतम्	1(1)	1(1)			4(1)																				03	06
12.	नाट्यांशाः		1(1)						1(1)													2(1)				03	04
13.	भीष्मोक्तयः										3(1)							4(1)								02	07
	पूरकपाठाः																										
14.	ध्रुवः		1(1)																							01	01

Sl. No.	पाठाः Content	स्मरणम् Remembering						धारणम् Understanding						अभिव्यक्तिः Expression						प्रशंसा Appreciation						आहत्य प्रश्नाः Total Question	अङ्काः Total Marks
		M.C.	V.S A	S.A.	L.A. (3)	L.A. (4)	L.A. (5)	M.C.	V.S A	S.A.	L.A. (3)	L.A. (4)	L.A. (5)	M.C.	V.S A	S.A.	L.A. (3)	L.A. (4)	L.A. (5)	M.C.	V.S A	S.A.	L.A. (3)	L.A. (4)	L.A. (5)		
15.	आरोग्यसूत्राणि								1(1)																	01	01
16.	नगाधिराजः																	4(1)								01	04
17.	सहसा विदधीत न क्रियाम्								1(1)																	01	01
	व्याकरण विभागः																										
18.	विसर्गसन्धिः	1(2)																								02	02
19.	समासः	1(2)																								02	02
20.	कृदन्तः									2(1)																01	02
21.	प्रयोगः															2(1)										01	02
22.	अलङ्कारः										3(1)															01	03
23.	छन्दः										3(1)															01	03
24.	पत्रम्																		5(1)							01	05
25.	प्रबन्धः																		5(1)							01	05
26.	अनुवादः (संस्कृते)																3(1)									01	03
27.	अनुवादः (कन्नडे)																3(1)									01	03
28.	अपठितगद्यभागः																	4(1)								01	04
		1(10)	1(11)			4(1)			1(4)	2(6)	3(7)					2(1)	3(2)	4(4)	5(2)			2(2)					
		25 (22)						**37 (17)**						**34 (9)**						**4 (2)**						**50**	**100**

सूचनाः - आवरणात् बहिः अङ्काः । आवरणे प्रश्नसङ्ख्याः सन्ति ।

✻ पत्रम्, प्रबन्धः, दशवाक्यम्, यथानिर्देशम्, लघूत्तरम्, श्लोकतात्पर्यम् - एतेषां प्रश्नानां विकल्पः भवति ।

Model Question Paper

X Standard I Language Sanskrit

प्रथमभाषा - संस्कृतम् - (16S)

Maximum Marks - 100

भागः - A

(गद्य-पद्य-पूरकपाठाः)

✼ एकवाक्येन उत्तरं लिखत । **11X1=11**

1. चतुर्विधपुरुषार्थाः के ?
2. ध्रुवः कं साक्षात्कर्तुम् अरण्यं जगाम ?
3. कः भूमिं परितः प्रदक्षिणं करोति ?
4. भारतीयभावना निरन्तरं किं ददाति ?
5. 'राधेयः' इति विश्रुतः कः ?
6. विष्णुः कं साक्षात् चकार ?
7. अञ्जना कीदृशं सुतं प्रासूत ?
8. धृतराष्ट्रस्य सुतः कः ?
9. बाल्ये शास्त्रिमहोदयस्य गृहपरिसरः कथम् आसीत् ?
10. लोकः केन ग्रथितः ?
11. नाट्यशास्त्रस्य रचयिता कः ?

✼ चतुर्थपदम् लिखत । **4X1=4**

12. शचीपतिः - इन्द्रः; अञ्जनापतिः - .... ।
13. वृत्रासुरः - राक्षसः, दधीचिः - .... ।
14. विषमाशनेन - रोगस्य वर्धनम्; स्नानेन - .... ।
15. सिन्धुलस्य पुत्रः - भोजः, सिन्धुलस्य अनुजः - .... ।

✼ लघूत्तराणि लिखत । **4X2=8**

16. अस्थियाचकम् इन्द्रं दधीचिः सानन्दं किम् अवदत्?
17. भीष्मेण दैवपुरुषकारयोः विषये किमुक्तम् ?

18. संस्कृतभाषाविषये डा।। सत्यव्रतशास्त्रिमहोदयस्य आशयः कः ?

19. प्रजाभिप्रायं स्वीकृत्य चन्नम्मा राजारामं किम् अब्रवीत् ?

✻ श्लोकयोः तात्पर्यं संस्कृतभाषया आङ्ग्लभाषया कर्नाटकभाषया वा लिखत । **2X2 = 4**

20. ऐरावतं ततो दृष्ट्वा महत्तदिदमित्यपि।
फलं मत्वा हस्तिराजमभिदुद्राव मारुतिः ।।

21. यस्तु सर्वाणि भूतानि आत्मन्येवानुपश्यति।
सर्वभूतेषु चात्मानं ततो न विजुगुप्सते ।।

✻ कव्योः देश-काल-कृतीनां विषये लिखत । **2X3 = 6**

22. डा।। के. एस्. नागराजन्

23. नीलकण्ठ दीक्षितः

✻ यथानिर्देशम् उत्तरं लिखत । **3X3 = 9**

24. शरणागतरक्षणं धर्मः, इति अस्माकं श्रद्धा।
कः पाठः? का अवदत्? शरणागतः कः ?

25. रसे गन्धे न रज्यते ।
कः पाठः? कः अवदत्? कः न रज्यते ?

26. भगवन् किमिच्छसि? किमहं ददामि ?
कः पाठः? कः अवदत्? कम् अवदत् ?

✻ दशभिः वाक्यैः उत्तरं संस्कृतभाषया कर्नाटकभाषया आङ्ग्लभाषया वा लिखत । **3X4 = 12**

27. किमर्थं मुञ्जः भोजं मारयितुं प्रयतते ?

28. पाठ्यभागे निरूपितान् नाट्यांशान् सङ्गृह्य लिखत ।

29. अमरनाथगुहाविषये का पुराणकथा अस्ति ?

✻ पद्यं पूरयत । **1X4 = 4**

30. मनीषिणः .... दुर्लभम् ।।

31. अधोलिखितम् अनुच्छेदं पठित्वा अनुच्छेदाधारितान् प्रश्नान् उत्तरत। **1X4 = 4**

सर्वेभ्यः जलं ददामि अहम् । अतः जनाः मां मेघं, जलदः, वारिदः, पयोदः इति नामभिः अपि जानन्ति । सागरः मम जन्मस्थानं, गगनं मम गृहं, धरा मम गन्तव्यम् अस्ति । विद्युत् मां प्रकाशयति । पवनः स्वाङ्के लालयति । बालाः मां दृष्ट्वा हृष्यन्ति । जनाः प्रसीदन्ति । कृषकाः मोदन्ते । मयूराः नृत्यन्ति च । धरायाः पिपासा मया एव शाम्यते । अहम् एव सर्वप्राणिनां जीवनम् अस्मि।

प्रश्नाः -

१. कः मेघं लालयति ?

२. के नृत्यन्ति ?

३. मेघः कस्याः पिपासां शाम्यति ?

४. अस्मिन् अनुच्छेदे वक्ता कः ?

भागः - B
(व्याकरणविभागः)

❋ **समुचितम् उत्तरं चित्वा क्रमाक्षरेण सह निर्दिष्टस्थाने लिखत ।** **10X1=10**

32. भुञ्जीथाः - अत्र एषः लकारः वर्तते ।

A) लट् B) लिट् C) लोट् D) विधिलिङ्

33. 'मार्गान्तरम्' अस्य विग्रहवाक्यम् इदं भवति ।

A) अन्यः मार्गः B) मार्गः अन्तरम् c) अन्यत् मार्गम् D) मार्गे अन्तरम्

34. 'ओजः' - अस्य समानार्थकपदम् इदं भवति ।

A) शान्तिः B) कान्तिः C) क्रान्तिः D) भ्रान्तिः

35. अत्र समूहेतरपदम् इदं भवति ।

A) मुनिर्नमति B) दैवैरपि C) बालस्तत्र D) धेनुर्धावति

36. 'भार्या' - अस्य अन्यलिङ्गरूपम् इदं भवति ।

A) जाया B) स्वसा C) भर्ता D) भ्राता

37. पतितफलः - अत्र एषः समासः वर्तते ।

A) द्वन्द्वसमासः B) बहुव्रीहि समासः C) तत्पुरुषसमासः D) अव्ययीभावसमासः

38. 'महर्षेः'ह्व अत्र एषा विभक्तिः वर्तते ।

A) सप्तमी B) तृतीया C) षष्ठी D) प्रथमा

39. एषु शुद्धं वाक्यम् इदं भवति ।

A) नृपः शत्रुम् ईर्ष्यति । B) नृपः शत्रोः ईर्ष्यति ।
C) नृपः शत्रौ ईर्ष्यति । D) नृपः शत्रवे ईर्ष्यति ।

40. शुक्लः - अस्य विरुद्धार्थकपदम् इदं भवति ।

A) धवलः B) गौरः C) कृष्णः D) सितः

41. सूर्यदिव - अत्र एषः सन्धिः वर्तते ।

A) श्चुत्वसन्धिः B) जश्त्वसन्धिः C) अनुनासिकसन्धिः D) सवर्णदीर्घसन्धिः

42. प्रयोगपरिवर्तनं कुरुत । 2

a) रामः मां पश्यति ।

b) अध्यापकेन प्रश्नः पृष्टः ।

43. रेखाङ्कितपदम् अवलम्ब्य प्रश्ननिर्माणं कुरुत । 2

a) त्वं त्यक्तेन भुञ्जीथाः ।

b) चन्द्रस्य शुक्लपक्षे वृद्धिः सम्भवति ।

44. वाक्ये विद्यमानं कृदन्तपदं चित्वा प्रत्ययस्य नाम लिखत। 2

a) पुष्पेण विकसितव्यम् ।

b) छात्रः शालां गत्वा पठति ।

✻ वाक्ये विद्यमानम् अलङ्कारं सलक्षणं विवृणुत । **1X3=3**

45 माघे मेघे गतं वयः ।

✻ प्रस्तारं विलिख्य गणविभागं कृत्वा छन्दोनाम लिखत । **1X3=3**

46. पिबन्ति नद्यः स्वयमेव नाम्भः ।

भागः - C
(रचना विभागः)

✻ संस्कृतभाषया अनुवादं कुरुत । **1X3=3**

47. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಜೀವನವು ಅಮೂಲ್ಯವಾಗಿದೆ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯು ಸದಾ ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಇರಬೇಕು. ಗುರುಗಳ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಬೇಕು.

✻ कर्नाटकभाषया आङ्ग्लभाषया वा अनुवादं कुरुत । **1X3=3**

48. आधुनिकयुगे अर्थस्यैव अतीव महत्त्वम् स्थानं वर्तते । अर्थो हि सर्वकार्यस्य प्रधानतमं साधनम् । अर्थो हि सर्वस्य दुःखस्य सुखस्य च कारणम् । अतः मानवः अर्थविषये जागरूकः भवेत् ।

49. शालावार्षिकोत्सवस्य वर्णनं कृत्वा मित्रं प्रति पत्रं लिखत। **1X5=5**

अथवा

भवतः ग्रामोत्सवे भागं गृहीतुं दिनचतुष्टयं विरामं प्रार्थ्य मुख्योपाध्यायं प्रति विरामपत्रं लिखत ।

✻ प्रबन्धं लिखत । **1X5=5**

50. परिसरः **अथवा** दूरदर्शनम्

✻✻✻✻